

S

31 V 1984

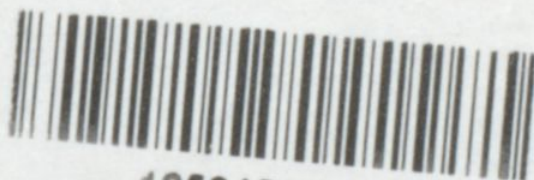
S 31 V 1984

הספרייה הלאומית

ברודס. ראובן אשר. 1851-1902.

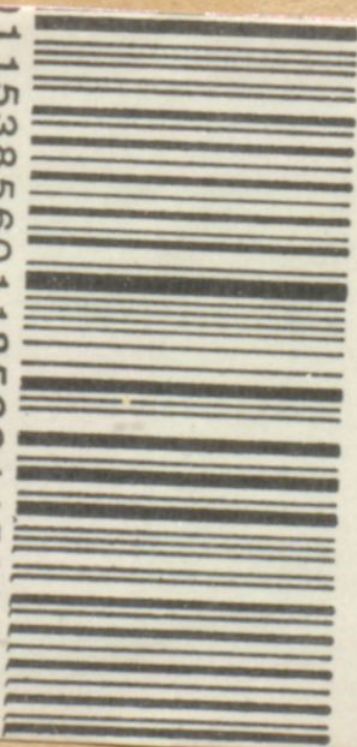
שני ספורים :

C. 1

1852451-10

11538560118560115385601

~~10824~~

~~10824~~

שני ספורים

(א) במקום בת,

(ב) האשה וילדיה.

יוסף בן אהרן
ד"ר האוניברסיטה

מאת

ראובן א. ברוך.

רש"ט

(נדפסו במאסף „השרון" חוברת א').

ZWEI PSYCHOLOGISCHE SKIZZEN

von

R. A. BRAUDES.

Druck v. J. Fischer, Krakau. — Verlag v. G. Bader & M. Mailes.

1893.

S 31V 1984

H 3
77 (76)

במקום-בת.

„היא מתה!“... הגו שפתי זכריהו וקולו כאוב מארץ, והן לא רק אזנינו שומעות את הבשורה האיומה הזאת, כי גם עינינו רואות את הקול המחריד לבבות הזה בכל עבר ובכל פנה; מחזה החדר, קירותיו וכל אשר בקרבו כמו יזעקו בקול נורא ואיום: היא מתה! הרצפה לא טאטאה זה ימים אחדים, ואין סדרים גם לכלי הבית אשר כמפזרים ומפרדים יעמדו שמה; הראי הגדול והתמונות השונות התלוים על הקירות הנם כלם הפוכים ופניהם לקיר ואיש לא שם לב גם לנקות את קורי העכביש אשר עליהם חוצה; אין מכסה להחלונות ואין נפש בהמנורה התלויה על הספון בַּתּוֹךְ, — ומתחתה על הארץ יושבים זכריהו ואשתו על הדומי רגליהם ועצבת נוראה שוכנת על פניהם. דממת מות שוררת בחדר, אין אמר ואין דברים, ואך דמעות זולגות מעיני האשה מעת לעת, — ועיני האיש לא תדמענה עוד. הנה תבטנה נכחן, ואישוניהן לא יתנועעו, כמו קמו מראות וכמו אין רוח חיים במו; הוא לא יבכה, לא יאָנה ושלֹא-במתכון יהגו שפתיו „היא מתה“ מבלי אשר תרגיש נפשו, מבלי אשר תשמענה גם אזניו את היוצא מפיו, — כאבו גדול מאד, מחץ לבבו גבר עליו, ולא ידע נפשו.

יחידה היתה לו בתו הבתולה אשר מתה עתה, — ומה מאד אהבה! ביפיה ובשכל מליה לקחה את לב כל האנשים אשר באו אתה בדברים, ועיני אבותיה רואות וישמחו בלבם מאד; תום דרכיה וישרת נפשה נוספו על יפי פניה ועל חכמת לבה ויעשוה לכלילת יופי, לרבת החן, לנעלה ורוממה על כל בנות גילה ולנזר תפארה על ראש אבותיה גם לשון וספר למדה ותצלח מאד ותעש חיל בלמודיה, — ותהי הנשמה באף הוריה ורוח החיים אשר יחיים, ותהי הדם אשר בעורקיהם ותמלא את כל חדרי לבבם ובה כל נפשם. אמנם גם בן למו, בן יחיד אשר לא נופל גם הוא מאחותו בשכלו, דעתו ותמתו; אפס כי הבן המרה לא אחת את פי אביו, וגם את חכמת-הרפואה ילמוד עתה בבית-הספר-הגבוה אשר בעיר הבירה שלא ברצון אבותיו. אביו הפץ מאד כי ימנה בין שומעי-לקח בתורת המשפטים באוניברסיטה אשר בעיר מושבו וכי יהיה לעורך דין וסנגור, והבן לא כן חשב כי אם לחכמת הרפואה שם פניו, ומהלקה לחכמה הזאת אין בעירו, ויסע וילך לעיר הבירה לשקוד שמה על למודו למרות רצון אביו ואמו, ותהי אחותו יחידה בבית, וכל משני הוריהם אך בה כל היום, ותהי להם שעשועים ועינם ולבם אך לה נשואות. הן אמנם גם ממרחק

שבעו נעימות מבשורות טובות על אדות בנם, על שקדו בלמודיו אשר יעשה בם חיל, אמנם ידעו כי עוד מעט קט ויגמור את חקו בלמודים ומכתר בתאר „דקטור“ ישוב עד מהרה לביתם, — אפס כי כל הבשורות האלה היו רק במכת בים, ובתם הלא היא לנגד עיניהם תמיד, עיני אבותיה בה מראשית היום עד שובו שנית, ואזניהם תשמענה תמיד חכמת לבה ומהלליה מפי כל יודעיה, ויאהבוה משנה אהבה, ויהיו חייהם תלויים בה מאד.

והנה מחלה עזה הפילה למשכב, ולמרות עמל הרופאים אשר חשו לעזרתה, למרות עמל אבותיה אשר לא משו מעל מטתה, הלכה המחלה הלך וגבר מיום ליום ומשעה לשעה. על-ידי הטלגרף קראו לבנם לזיגמונד (כן שם בן-יחידם) כי יחוש ימהר לבוא הנה לעזרת אחותו ברופאים, — הן רופא-חולים גם הוא ועוד מעט וגם תאר דקטור לחכמת הרפואה ינחל — הוא אמנם בא, אפס כי עזרתו היתה ללא הועיל; מבין עיניו חזו האבות את יאושו ומפיו הצילו דבר-עצב כי מחלתה אנושה מאד... ימים אחדים ישב האח על מטת אחותו החולה, שם גם לילות כימים, לא נתן שנת לעיניו ותנומה לעפעפיו, התיעץ עם הרופאים, ובידיו נתן למו פיה את סמי-המרפא, בידיו הפכה מצד אל צד ועיניו לא גרע מאתה אף רגע; פעם באה שמחה בלבו כי חשב לראות שנוי לטובה, אך עד ארגיעה שבו האותות והיאוש התחזק עוד. גם אבותיה לא הסירו עין מנגדה, גם הם לא שמו לבם לכל אשר בבית, לא בא אכל למו פיהם, ימים רבים לא פשטו את בגדיהם מעליהם, רק אם אכף עליהם פיהם והרעב ענה נפשם אכלו לחמם מבלי אשר חכם יטעם טעמו, וכאשר תקפתם שנה התנפלו על אחת המטות או על אחד הכסאות לנום—ולבם ער. עד אשר חדל זיגמונד לדאג לאחותו ודאג לאבותיו פן יחלו גם המה מרוב העמל ומאפס המנוחה, מבלי אשר יחוש כי גם הוא לא ישקוט ולא ינוח וגם חכו לא יטעם כל אכל. כה עברו ימים אחדים, הסכנה הלכה הלוך וקרב והעצב הלוך וגדול, עין בעין ראו את בוא המות, ולבב כלם נמס ויהי למים, ועיני כלם היו למקור דמע ונפשם עליהם תאבל, כל אכל תעבה, ובדמעוניהם ערשם המיסו, — עד אשר באה השעה האיומה, עד אשר ראו את גוית בתם מתה לעיניהם... פלגי מים הורידו עיני האם, וכמשתגע היה האב, כהלום רעם כמִפֶּה בתמהון. בראשונה התנפל על מטת בתו, וכמו יאמר לעוררה לחיים ביד חזקה, אך כבוא אנשי „החברה“ ויקחוה מעל מטתה וישכיבוה על הארץ, נדהם מאד, וכמו רעיוניו עזבוהו, כמו לבו מת בקרבו, הביט סביביו

בעינים מזרות אימה, לא דבר דבר אף לא בכה אף לא נאנח ויעמוד בתוך הבית כבול עין כחסר דעת. בנו זיגמונד חש לקראתו, ובקול נעים חודר כליות ולב אמר: „אבי, התאושש נא, אבי!“ והנה האב הביט בפניו רגע קטן, ודמעות עיניו פרצו כנחל מעם גר „בני!“ אמר בקול רועד ולא יסף כי נפל לארץ באין אונים...

והנה באה עת-הקבורה. מחזה נורא ואיום הראה לנו אז בית זכריהו, מחזה אשר גם לב „המקברים“ נטם למראהו. כאשר הוציאו את גופת המתה מן הבית התעלפה האם פעם אחר פעם, וכמעט לא נותרה בה נשמה, עד אשר לקחזה הנשים הנאספות לחדר אחר ולא נתנוה ללכת אחרי „המטה“ להלוית בתה, ואך האב הלך נשען על זרועות בנו, הלוך ובכה, ראשו שחוח, עיניו השפיל לארץ, וכנודד לילה כאיש אשר אבדו עשתנותיו התנודד אחרי העגלה הנושאת את בתו למנוחת עולם. — ויהי כאשר הורידו המקברים את גויתה לקבר, בנו החל לאמר „קדיש“ והאנשים החלו להשיב את העפר על פני „הארון“, אז נעור הזקן ויצעק צעקה גדולה ומרה, נהם ככפיר וימרט שערות ראשו, עד אשר נפל בזרועות בנו מתעלף... ברב עמל השיבו האנשים את רוחו אליו, הושיבוהו בעגלה על יד בנו, הביאוהו הביתה ויושיבו אותו על הארץ, — והוא הנהו כגבר עברו יין, לא יחוש ולא ידע את אשר אתו, ואך שפתותיו נעות, ובדממה יהגה נכאים לאמר: „היא מתה!“ ולבו בל עמו.

וזיגמונד בא אל החדר השני וברגלים ממהרות התהלך שם אנה ואנה כי גם לבבו הומה מאד, גם נפשו עליו תאבל, וגם רוחו בקרבו היה כנחל גפרית. גם הוא אהב את אחותו אהבה רבה, ומותה הביא עצבת נוראה בלבו וגם כאבו נעכר. אפס כי לפתע פתאם בא רעיון בלבו, ויתעורר, ויעמוד בתוך החדר וירם את ראשו ויחשוב מהשבות עת מעטה, ויטהר וירחץ את פניו ויחלף שמלותיו ויקח את מטהו בידו, ומבלי דבר דבר מבלי הנד שפה עזב את הבית ללכת לראות את פני אהובתו. כי גם אהובה היתה לזיגמונד, וגם היא היתה למרות רצון אביו. בעודו כלשכה השמינית בבית הגימנזיום ראה את פנינה ראשונה ותמצא חן בעיניו, היא היתה נערה יפה וטובת טעם, עיניה מפיקות חן, וקוי פניה יביעו תמימות, וכמו קסם כמו לצודד נפש עלם לאהבה; אולם הקסם אשר בדבריה ובמשפטי פיה יגדל, כי עלתה פנינה על כל רעיותיה בחכמת לבה ובצחות לשונה; היא היתה מצינת בשכלה ובתבונתה עודה בילדותה בבית-הספר, וגם לשון למודים נתן לה ה' גם שפה ברורה וצחה כמו פיה, וכאשר גדלה ותוסיף חכמה,

ותהי משכלת בכל דבר בינה, ומשפטיה על החיים ועל הספרות היו מלאים תבונה ומפיקים שכל טוב. ותקח גם את לב זיגמונד בחכמתה ובצחות נאומיה וירב לדבר אתה, ויבקר גם בבית אבותיה, וישחר את פניה בכל עת מצוא — ויאהבה, וגם היא השיבה אהבה אל חיקו. על פיה גמר בדעתו ללמוד את חכמת הרפואה, ובטרם נסעו לעיר הבירה נשבעו גם שניהם כי אגדתם באהבה תוסד, וכי לא יתנו לאחרים את לבם, היא תחכה עד אשר יגמר את חקו בלמודיו, ואז יקח אותה לו לאשה. האהבה הזאת התחזקה כפעם בפעם, בהיותו בעיר הבירה כתב לה מכתבים רבים, גלה לפניו את כל לבבו, אף שאל בעצתה בכל ענין וענין אשר לא ידע להימין או להשמאיל, והיא השיבה לו דברי אהבה ושלוש, ותנחהו במועצותיה אשר לא סר מעליהן כמלא השערה, כי היו דבריה אליו כדבר האלהים, ובשובו הביתה בימי חג ומועד ובימי המרגוע אשר מדי שנה בשנה, התראה אתה פנים וישבע נעימות את פניה, ואזניו לא נמלאו משמוע אמריה הנעימים וקולה הערב. כה גדלה ותצמח האהבה הזאת בלבבות הנאהבים, — מבלי להגיד לאבנתיו דבר על אודותה. הן אמנם לא דבר סתר היתה האהבה הזאת: גם הוא גם היא לא הכחידוה תחת לשונם, כל רעיו וחבריו ידעוה, וכל רעותיה וחברותיה דברו בה, וגם אבות פנינה ידעו מכל הנעשה ויתנו תקף למעשה בתם, — אבותיה שמחו בלבם על „האשר“ הרב אשר מצא את בתם. הן הם לא בין עשירי העיר ימנו, ולא בין „המיוחסים“ נפל גורלם; אבי פנינה הנהו סוחר, ומסחרו יתן לו מפלת ביתו ברוח, אפס כי לא השיגה ידו לתת לפנינה כמוהר „הדקטורים“ בארץ הזאת אשר ירבו להם מהר ומתן; גם בין ראשי העיר ונכבדיה לא נמנה, כי יאמר: כבודו ויחס ביתו יעמדו לו במקום „הנדין“, ועל כן שמח מאד מאד באהבה הזאת אשר יאהב זיגמונד את פנינה בתו, — ועל כן ירא וחרד מאד זיגמונד לגלות את סוד אהבתו לפני אביו, הן מי כמוהו יודע את גבהות לב אביו, ואת תאותו לשכון מרומים, ומי כמוהו יודע את קשה ערפו ודעתו הנחרצה, אשר בכל האהבה שיאהבהו, בכל אשר לא יחסיר את נפשו מטובה וכל אשר ישאל לא ימנע ממנו, — הנה בכל אלה הוא רודה בביתו בחזקה, ובדבר הזה לא יאבה ולא ישמע אליו. ופחדו אשר פחד בא לו. בבואו הביתה לחג את אבותיו את חג הפסח לפני שנה, והוא הנהו מתעתד לעמוד בנסיון האחרון בבית האוניברסיטה, ועוד מעט ויהיה לדקטור, ויאמר לכוונן את ביתו, — ויאמר בלבבו כי כבר באה העת לגלות את און אביו על דבר אהבתו ועל דבר שבועתו; פנינה גם היא הסכימה

למחשבתו זאת, ובשבתו פעם בערב את אביו על יד השלחן גלה את כל לבבו לפניו, בדברים חוצבים להבות אש ספר באזניו את אהבתו הגדולה לפנינה, הרבה מאד לדבר בשבחיה, במעלות רוחה וביפי פניה, בהשכלתה הרבה ובחכמת לבה, הרחיב הגדיל את תמת לבבה וישרת נפשה, הפליא את צחות לשונה ופיה אשר ידבר חכמות, שוה לנגרו את אשרו אשר ימצא בהיותה לו לאשה וכי חייו אינם חיים בלתי, כי לבבו ונפשו קשורים בנפשה לבלי הנתק עוד, כי עזה כמות אהבתו... אביו שמע את כל דבריו, וברוח קרה שאל:

— בת מי היא הנערה הזאת?

זיגמונד קרא לפניו בשם את אבות אהבתו, ולשמע מענהו חרד זכריהו חרדה גדולה, ויקם בחמת קצף מעל מושבו, ובקול נגיד אמר: — לא טוב המעשה אשר אתה עושה, בני! אל לך להיות בן ממר להוריו!... הן אנכי אנכי גדלתיך ואמצתיך עד היום הזה ועתה אתה אומר להכות לחיי בחרפה...

זיגמונד נסה עוד הפעם להצדיק את דבר אהבתו, להוכיח לו כי האהבה לא לחרפה תחשב בימים האלה וכי לא בן בוז משפחות הנהו גם אבי פנינה; אך אביו גער בו ולא נתנו דבר עוד.

— אמרתי כי חכם לב גם אתה, — אמר לו אביו אחרי אשר נח מזעפו כמעט — אמרתי כי תבין וכי תדע כי אחרי אשר תשלים את חק למודיך תקח לך אחת מבנות ראשי העיר ועשיריה, עשרים אלף כסף ישקל על ירך ועל פני כל העם אכבד גם אני, במחתי אתימר, ואתה על במותיך תדרוך ושנינו נהיה שבעי רצון...

— אבל לא במקום העשר שם האשר, — החל זיגמונד להוכיח ישר מפעליו — הן לא תאמר למכרני ממכרת עבד בעד בצע כסף או גם בעד כבוד... ואנכי הן אדע מה טוב לי בחיים...

— הם, אין-לב! כל עוד הנני חי על פני האדמה, הנני אב לך, ובלתי לא תרים את ירך לעשות ככל אשר תתאוה נפשך... הנני אב לך ועליך לשמוע בקולי, ולא אתנך ללכת בשרירות לבך...

לשמע הדברים האלה חרה גם אף זיגמונד. ויקם מער השלחן ובשצף קצף קרא: לא ילד קטן הנני היום הזה, הנני עומד ברשותי...

והנה אמו באה ותשכך חמת שניהם, ותשם קץ לדברי הריבות האלה בלילה ההוא. אפס כי רק בלילה ההוא חדל הריב, ולמחרתו הוסיף הבן לדבר על לב אביו, ואביו הוסיף לגער בו ולהזהירו כי כלה ונחרצה היא מאתו כי הוא לא יסכים לדברים האלה כל עוד נשמתו בו. ומאז סרה השמחה מלבות הנאהבים, חדלה עליצות נפשם חדלה,

הן אמנם כי נשבע לה זיגמונד כי לא ישקר באהבתו, וכי יגמור חק
למודיו כי יהיה לדקטור ויבנה לו ביתו יקח אותה לו לאשה גם בלי
הסכם אביו; — אולם נפשם ידעה עד מאד כי מכשולים רבים על דרכם
זו, כי צנים פחים טמונים לרגלם, וכי לא על נקלה יבנו את ביתם...
זיגמונד שב לעיר הבירה וישקד על למודיו מאד, ויאמר להחיש
מעשה נסיונותיו למען הגיע למטרתו עד מהרה. מכתביו לאהובתו לפנינה
היו מלאים תקות והבטחות, ומכתבי פנינה אליו היו מלאים נחומים ואמרי
נועם, — אפס כי בלבבם פנימה שמה העצבת קן לה, נפשם הריחה
מלחמה, וכמו הארב יושב להם בחדר להתנפל עליהם ולגזול מהם
אשרם, במסתרים בכתה נפשם עת כתבו נחומים ותקות טובות
באגרותיהם, ועינם הוילה דמע עת שעשעו על אהבתם... והנה הוא קרוא
לבוא לבית אבותיו — לפקח על אחותו החולה. נפשו נבהלה לשמע
הבשורה הלא-טובה הזאת, ולבבו היה כהולם פעם, וימהר לנסוע לעיר
מולדתו ואת פנינה לא הודיע דבר בואו, כי לא עת רצון העת הזאת,
לא עת הגות אהבה יהיו הימים אשר ישב על מטת החולה. ואת
פניה אמנם לא ראה בכל העת ההיא, הן מחלת אחותו האהובה
לקחה את כל עתותיו ואת כל נפשו, על מטתה ישב כל היום וגם
לילה לא נח ולא שקט: כל מעיניו בה ובמחלתה; בימים ההם לא
חשב מחשבות, לא זכר ראשונות ולא קוה לעתידות, וכמעט אשר
שכח גם את פנינה גם את אהבתו בשומו עינו ולבו באחותו. ופנינה
ידעה כי בא זיגמונד הנה, אך ידעה גם את סבת בואו, שמעה את מצב
אחותו כי ברע הוא ותצדק את אוהבה על בלי שחרו את פניה. והיום
הזה שמעה כי מתה אחות אהובה, וכי תובל עתה לקברות, ותבך גם
היא מבלי אשר ידעֶתָה, בכתה לצרת נפש זיגמונד, בכתה כי אחותו מתה
בעודה בבתוליה, בכתה כי דמעות היו בעיניה, דמעות הרבה מאד...
ומה נבהלה נפשה בראותה כי פתאם נפתחה הדלת וזיגמונד בא הביתה!
רגעים אחדים עמדו מחרישים משתאים, הביטו איש בפני רעהו
בדממה ולא דברו דבר. פני זיגמונד היו דלים ורעים, עיניו כמו קטנו
בחוריהן, וכמו כבתה האש אשר בערה בהנה, שפתותיו כתכלת ואפו
כמו ארך מאד; גם שערות ראשו לא נערכו, גם שפמו לא עשוי...

— זיגמונד, האם לעת כזאת באת הנה?

ויבט זיגמונד באהבה בפניה, וכפני מלאך האלהים היו עתה
בעיניו: התם והענוה, החן והיפי אשר ראה הפעם בה השיבו את
נפשו, וכמו שלמו לו תנחומים על כל שבר רוחו בימים האחרונים;
נעלים היו פניה עתה בעיניו מאד, נעלים על כל אשר ראה במ למיום
דעתו אותה... והנה ראה כי גם בעיניה דמעות.

— התבכי גם את, יפתי?
— שמעתי כי מתה אחותך, ואבך...
עוד הפעם הביט זיגמונד ראה בה, — והנה כל אשר הוסיף
להביט בפניה כן הועלו בעיניו וכן נשגבו...
— למות אחותי תבכי, חמדת לבבי! מה יקרת, מה נעמת!...
ורעיון אחד עבר בין משכיות לבבו, כברק האיר מול עיניו, רעיון
זר, אפס כי יקח את לבו מאד. רגע עמד שקוע ברעיונו זה, והנה התעורר,
ויבט בפני פנינה באהבה ובקול נעים אמר:
— רחצי נא ושימי בגדיך עליך ובואי אתי...
— לאן אנחנו הולכים?
— למקום אשר בו נמצא אשרנו...
פנינה הביטה בפניו, כמו הפצה לגלות שם מצפוני לבו.
— אל נא תפוני באמרי פי ולכי עמדי.
פנינה לא השיבה את פניו ריקם, ותעש ככל אשר בקש מאתה.

* * *

וזכריהו עודנו יושב על מקומו, עוד לא שב רוחו אליו, עוד לא
אורו עיניו, עודנו נדהם ושפתותיו עוד נעות ובלי כונת הלב יצפצף
בדממה: "היא מתה" פעם אחר פעם. פתאם נפתחה הדלת וזיגמונד
בא וידו אוחזת בימין פנינה ויציגה לפני אביו.
— אבי! קרא זיגמונד בקול ערב, בקול בן המתחטא לפני אביו.
זכריהו התעורר, קם ממושבו, וכמו בעינים מתות הביט בפני
בנו ובפני הנערה המוזרה לו. גם האם הגביהה ראשה להביט בפני
הבאה עם בנה, אך לא קמה ממקום שבתה.
— אבי, אב יקר! הנה מתה בתך, הרפאים לא ישובו הנה...
זכריהו התעורר עוד, וכמו זכר כל המעשים יגלו כעת לפניו
כמו מחץ לבבו נפתח הפעם, וכמו דמעות חדשות תבאנה בעיניו עתה.
— מה לך, בני?
— הנה מתה אחותי, מתה בתך לבלתי שוב עוד... ואביא
לך בת חדשה תחת אחותי אשר לקחה ה'...
נבהל האב לשמע דברי בנו וילפת, כרעם בגלגל הלמו הדברים
האלה ומחצו את ראשו, הרתיחו את דמי לבבו ויביאו אור וחיים גם
בעיניו... כאיש אשר יעור משנתו אחרי הלום מבהיל, כגבר מתרונן
מיין אחרי שתותו לשכרה, כן היה מצב זכריהו ברגע הזה: דברי בנו
האחרונים היו כסמי מרפא חריפים אשר יתן הרופא לאיש מתעלף,

הוא אמנם יקוץ לתחיה אך נפשו נבהלה מאד; גם זכריהו הקיץ לדברי בנו, אך לא ידע שלו בנפשו. „בת חדשה“! מה איומה המחשבה הזאת מה נורא הרעיון הזה! — זכריהו לטש את עיניו על פנינה, רגע קטן הביט חליפות בפנינה ובפני בנו, ויתעורר עוד וישאל:

— מי היא הנערה הזאת?

— היא הנה דמי לבבי, היא מוח עצמותי ונשמת אפי, היא חיי רוחי ונפשי, — ואם בן הנני אני לך הנה היא בתך...
והאב טרם יבין לדברי בנו, גם האם קמה עתה מעל הארץ ותקשב את הדברים האלה וגם היא לא ידעה פשרם.

— אבי! בת נאמנת אהיה לך! — אמרה פנינה, ודמעתה על לחיה — בת נאמנה כיוצאת חלצך... בת אשר תנחמך תחת בתך הראשונה... ותתן את קולה בבכי. גם בעיני האב נפתח עתה מקור דמעה ויבך גם הוא, ויבך גם זיגמונד ותבך גם אמו בכי גדול.

— הדמעות האלה דמעות קדש הן, — הוסיפה פנינה בחן שפתיה ותוסף לבכות עוד — והדמעות האלה תהיינה לי לעד כי כאב ואם אכבדכם לעולמי עד, במקום-בת אהיה לכם, ואבות-משנה תהיו לי... נכמרו רחמי האב ולבבו הרך ברגעים האלה.

— מי את בתי?

— הנני אהובת בנכם זיגמונד, אשר נפשי קשורה בנפשו, ונפשו בנפשי, זה ימים רבים היינו לנפש אחת ללב אחד ולחיים אחדים... כי תפרידו בינינו אז תמיתו גם את בנכם גם את הבת החדשה אשר תאמר להיות באמנה אתכם... בתך, אב יקר! הלכה לעולמה למנוחת עולם, והפעם בידך לקנות לך בת את בנך יחידך... בת ובן תקנה לך הפעם בדבריק או כי תמית גם את שנינו רגע אחד, ונהיה נוספים על הבת אשר לקחה האדמה היום בבקר...

ולא יכל זכריהו להתאפק עוד. — רב! קרא בקול בוכים ויגש עד פנינה וישק לה על מצחה, והיא השיבה עתרת נשיקות על ידיו.

— ברוכה את לה! — הוסיף זכריהו אחרי רגעים אחדים — הן יחיד הנהו עתה זיגמונד לי, ועלי למלא חפצו, ותאות לבו אתן לו.

גם זיגמונד גם פנינה נשקו את ידי האב והאם, ויוסיפו לספר באזניהם את גדל אהבתם, את יגונם לפנים ואת שמחתם הפעם, וזכריהו הניד במו ראשו ויאנח בשברון מתנים ולא דבר דבר. ואחרי אשר עברו ימי אבל בתם, חגגו את חג ברית „התנאים“ אשר לזיגמונד ולאהובתו פנינה.

האשה וילדיה.

(רגע אחד בחיי משפחה בישראל).

הימים ימי קיץ. קוי השמש אך יצאו על הארץ, אך האדימו פני קדים, כרצים הבאים לבשר את בוא המלך ולפנות לו דרך; השמש עוד התחבאה בסתר המדרגה, עוד לא העירה ישנים ולא הקיצה נרדמים; מעל מגדל העיר השמיע הפעמון: אחת, שתיים ושלוש; כל בני העיר עודם הוזים שוכבים על משכבותם ומתענגים בחיק השנה; הבתים סגורים על מסגר ובכל הרחובות השלך הם ודממה נעימה שוררת..

ומי היא האשה אשר בצעדי רגליה תפריע את הדממה הזאת? מי היא האשה, אשר תלך לעת כזאת יחידה ברחוב העיר?—הן מלבושי כבוד אשר עליה ובגדיה החמודות אשר תלבש, יתנו עדיהם כי לא בת דלת העם הנה וכי לא מאשר אין לה בית לנוח תנווד בחוצות קריה, והם הם המעידים כי גם המלתחה הקטנה אשר בידיה לא גנובה היא אתה, גם לא מיראה תליט את פניה במטפחת אשר על ראשה...

מי היא האשה הזאת?—הנה היא תרחיב צעדיה, תסב לאחד המבואים הקטנים, תבא עד לפני משוכת הגן אשר מאחורי בית אבי גדור, בידים חרוצות תפתח את דלתו הקטנה ותבא אל תוכו... וראה זה פלא, כי גם הכלב הגדול, העבד הנאמן, שומר הגן הזה, לא חרץ לה את לשונה, לא השמיע קולו, אף רץ לקראתה וילחך עפר רגלה, וילקק את ידה, ויתן אותותיו אותות כי שמה הוא לקבל את פניה... והשושנים והפרחים אשר בגן הזה, כי הגן גן-שעשועים הנהו, גם הם כמו נמו שנתם, גם המה לא פתחו עוד את עליהם, לא התיפו עוד בשלל צבעם וראשיהם הכפופים עודם סגורים בתוך העלים, וכמו אשר גם המה יחכו על צאת השמש להעירם ולהקיצם, לפתוח סגור ראשם ולהפיהו במו רוח חיים... והאשה לא שמה עתה לב להנצנים האלה, בדממה הלכה על קצות בהונות רגליה ותקרב אל אחד החלונות ותבט בו רגעים אחדים. שתי דמעות נראו בעיניה, ותשב על עקבה ותשב על אחד הכסאות אשר שם בסכה הקטנה, את המלתחה שמה בחיקה, הסירה את המטפחת אשר על ראשה, עיניה השפילה לארץ ותחשב מחשבות רבות...

הן נראה הפעם גם את חזות פניה: היא צעירה לימים כבת חמש ועשרים שנה, טובת מראה ויפת תאר; שערות ראשה לא הוטבו,

גם בגדיה, בגדי בקר, אשר עליה לא סדרו וכל עין תחזה בס כי בחפזן לבשה אותם וכי לא שמה עתה לב להתהדר ולהתיפה.

הכלב בא גם הוא אל הסכה וישכב מרגלותיה ויגהר לנגדה, אף שת בחלקות לה, אך היא לא שמה לו לב, גם לא הביטה אליו, — כי שקועה היא במחשבות אין קץ.

לפני עיניה יעברו עתה ימי עלומיה כבני מרון, הימים אשר ישבה בבית דודה העשיר, כי אין לה אב ואם, ויקח אותה דודה, אשר גם אשתו גם בניו ובנותיו מתו על פניו, לו לבת, והיא עודה באביב ימיה, עוד לא הגיעה עתה עת דודים, עוד התענגה על ימי נעוריה, היא ורעותיה עמה... הנה פני דודה נצבו כמו חי, לפני עיניה עתה, כמו תראה את חזות פניו האיומים, כמו תשמע את קולו העב, אשר אך גערה שמעו אזניה כל הימים, רוח חן כמו זר נחשב לו, ובכל אשר אהבה כנפשו, בכל אשר התפאר בה תמיד כל היום ויתנחם בה תחת אשתו ובניו, — בכל אלה לא ידע לקחת את לבה הרך בדברים טובים ונעימים ואך בגערות וצעקות דבר אתה כל הימים... "לא מרוע לב עשה זאת", — השבה עתה להצדיקו, — "כי אם מאשר הסכין לעשות כן", כי גם דברי ימיו לא נכחדו מאתה, ידעה עד מאד כי בעל עגלה היה דודה מנעוריו, ויחסיר הק לחמו ולחם ביתו ויקבץ על יד את כל הנותר ממכלת הבית, ויהי סוחר בסוסים, עד אשר באה מלחמה בשערי הארץ, ויצבר כעפר כסף וזהב רב אסף, ויבן לו בית הומה בעיר הזאת, את כספו נתן בנשך ויהי מלוה ברבית ויהיו לו ריב ומרון, דין ודברים, טענות ותביעות לאשר נושה בס, ויהי איש משפטים ונפשו מרה עליו, ובעת ההיא מתה אשתו ובניו בחלי-הרע, — ותן וחנינה איך תבקש ממנו?... תזכור גם את העת אשר באה בימים ושבע עשרה שנה מלאו לה, ותיף בגדלה ותתעלה על כל בנות העיר ושמעה הטוב הולך וגדול כי היא כלילת יפי מאין כמוה, כל בחור חמד אשר בעיר הזאת ואשר בערים הקרובות והרחוקות נשאו עין אליה, הן גם כסף תועפות לה, כי היא היורשת את כל הון דודה... ודודה זה התאוה תאוה ליחס משפחות, לאמר: יתחתן הפעם באיש ממשפחה כבודה ונאצל מן כבוד יחוסו גם עליו, ויתן עין בבן יששכר, אשר בעיר מגורו, ואשר מיוחס נעלה הנהו, נוסף על עשרו וכבוד ביתו... ואת בן יששכר הזה הלא ידעה, כי הוא נודע בעיר בשם "התם" לא על תם דרכו וישרת מפעליו, לא בעד מעשיו הטובים ודרכי מוסרו, כי אם על סכלות לבבו על דרכי החיים והתנועה אשר יחסרו לו, על כי יעשה את כל מעשיו לתמו, בלי כונה ורצון נמרץ,

על כי בכל דבריו אין חדור, אין רגש ואין תבונה... דמעות רבות שפכו עתה עיניה לזכרונות האלה, זכרה את הדמעות אשר זרמו אז עיניה כנחל שוטף, זכרה את הערב אשר התנפלה לרגלי דודה כי ישוב ממחשבתו אשר הוא הושב עליה לתתה לנער "התם" הזה לאשה, בבכי ובתחנונים בקשה את פניו כי לא יענה את נפשה ולא ימות את לבה בשדוך הזה, — אולם דמעותיה היו לשוא ודבריה שבו ריקם; "אם לא תשמעי בקולי", ענה דודה ואמר לה, וקול גערתו פלח כבדה, — "אם לא תטי לבך לאמרי פי, כי אז גרש אגרשך כלה וכספי ונחלתי אתן לאחר הטוב ממך"... ועל אפי ועל חמתי הייתי לו לאשה, — חשבה עתה האשה הזאת ודמעותיה על לחייה, — למרות חפצי ורצוני הלכתי אל תחת החפה לקחת מאתו את טבעת הקדושין, ומה היה לאל ידי לעשות? קצרה ידי אז מהושיע, כי ידעתי את דודי אביר הלב וקשי ערפו לא נבחד ממני... הה! אמרתי כי בחברת "חתן" תתענג בדשן נפשי, כי הוא ישביעני עדן, ירוני נחת, בחן ובנעם יסובבני ובו אשתעשע, תחת אשר אך קול נוגש שמעתי עד היום ההוא; אמרתי: עתה אשם ואשאף רוח, עתה אשמע קול ערב, קול מדבר אהבה באזני, עתה אשפוך שיחי לפני איש שומע דברי, את כל לבי אגלה, כל הגיוני אביע וכל רגשותי יחד יהיו במו פי... והנה נתן לי דודי "חתן" תם, אשר לא יבין לרגשותי ולא יחוש ללבי, אשר ברחתי מפניו ולא אביתי בוא בחברתו, אשר אין שכל ואין רגש בלבבו, ואשר מרר את היי מאד... והחתן הזה היה לי לאיש!...

* * *

בין כה וכה נראתה השמש על חוג השמים בירכתים, האדימה מאד פאת קדים וכעין זהב פרוים התראו מנגה נגדה כל אשר בארץ, כל אשר למראה עין אדם; והן גם השושנים גם הפרחים, גם כל אשר תוציא האדמה בגן השעשועים הזה פתחו עליהם, נתנו ריח אף נשאו ראשם לקראת השמש כי יצאה; גם הצפרים נעורו, הקיצו כל בעלי כנף, נתנו בשיר קולם, וירנו יחד רנת הבקר.

גם האשה התעוררה, גם נפשה הקיצה לקול הצפרים ולקטורה אשר ישימו באפה הנצנים אשר בגן. — "הן את הגן הזה נטעה ימיני" חשבה בנפשה עוד, — "פעל כפי הוא זה ומה שנו גם פניו!... אז כאשר הביאני אבי גדור התם חדריו, כאשר היה לי לאיש וימשכני אחריו, אז כוננה ידי את הגן הזה, ואמר בנפשי כי בכל עת אשר אקוץ לשבת בחברתו בבית, יהיו לי הנטעים האלה חברים מקשיבים,

השושנה תהיה לי לרעיה, החבצלת כילד שעשועים והעצים הרעננים ינודו לי, ויחד נבכה על ימי עלומי כי נזעכו... וזכרונותיה שבו לשות לנגדה את מחזות ימי נעוריה המעטים והרעים, זכרה כי לא ארכו הימים אשר השתעשעה עם הפרחים בגן, כי אחרי עבור ימים לא כבירים, נתן ה' לה הריון, ועוד מעט קט שעשעה נפשה „בשושנה חיה“—בפרי בטנה אשר ילדה... זכרה כי גם הנחם הזה לא השיב לבה ללב אישה, זכרה כי פעמים לא מעטות, בעוד דודה חי, ברהה מבית אישה ותבא בית דודה; הוא אמנם קצף בראשונה, שפך עליה זעמו, אך בין רגע שב וינחם, שב וראה כי אמנם הסכיל לעשות, כי „הזוג הזה אינו מן השמים“, אבל את הנעשה אין להשיב... זכרה כי „רודפי שלום“ אשר בעיר עשו מעשיהם בהשכל ודעת, וישובו ויחברו את האיש והאשה, ותשב גם היא לבית אישה, עד אשר היתה עוד הפעם מריבה בינותם ותשב שנית לבית דודה, וישובו גם „רודפי השלום“ לעשות את שלהם, וכה הלכה, הלך ושוב, מבית דודה לבית אישה ובכל פעם לא שבה ריקם — כי כבר ילדה שתי בנות ובן אחד... „הה, ילדי הם אשר חנן ה' אותי! — חשבה עוד ועיניה זלגו דמעות, ילדי הנאהבים והתמימים... ילדי אשר למענם אמרתי להפקיר את חיי פה עלי אדמות, למענם גמרתי אמר כי אשא ואסבול, כי פה אשב לעולמי עד, כי אך בהם חיי רוחי ואך במ כל הגיוני...“ שטף דמעות פרץ על לחיי האשה הרכה והענוגה הזאת. „למענכם אמרתי לעזוב את כל חלדי ולמענכם נדרתי גם הלילה ובאתי הנה; למענכם, אך למענכם, ילדי הרכים!...“ ותפתח את המלתחה אשר בחיקה ותתן את ראשה בה ותבך בקול גדול רגעים אחדים.

* * *

בצעדי ענק צעדה השמש על פני השמים, השחר חלף עבר, אדם הרקיע לפאת קדים שב ויהי לתכלת, השמש עלתה מעלות אחדות, — ויהי יום! הפעמון השמיע את השעה הרביעית ולקולו התעוררה גם היא, הרימה את ראשה ותנגב את עיניה במטפחת אשר בידה, ותקרב עוד הפעם אל החלון, אשר הביטה אליו ראשונה בבואה הנה וגם בפעם הזאת עמדה רגעים אחדים ותבט על ילדיה, אשר ישכבו שם בחדר וינומו שנתם, בעיני חמלה ורחמים, וגם הפעם התאפקה ותשב על עקבותיה ותשב לשבת בסכה ולהעמיק במחשבות נפשה.

הן כל בני העיר ינומו עוד שנתם, הדממה אשר ברחובות ובשוקים עוד לא נפרעה, אין איש ער בעיר הזאת בלתי. „כמתי עולם נדמו עתה האנשים בעיני ובתיהם כמו קברים המה להם“, חשבה

האשה בשובה אל סכתה. ורעיונה זה הזכירה את מות דודה, הזכירה את העת אשר דודה „שבק חיים לכל חי“, ובטרם מותו נתן את צואתו הכתובה והחתומה ליד שר העיר, צואתו אשר בה כתב את „רצונו האחרון“ מאשר ומקוים כדתי המלך, כי היא, אך היא לבדה תהיה יורשת ביתו וכל אשר לו, ואך לידה ממש ינתן כל אשר ישאר אחריו במותו; זכרה כי בימים ההם היתה בבית דודה, אחרי ריב ומדון אשר עברו בינה ובין אישה, זכרה גם את מחשבות נפשה בעת ההיא. „עתה הנני חפשית!“ — אמרה אז בלבבה, — „עתה בידי טובי והעשר הרב הזה לי הוא, עתה תכלינה שני עניי ומרודי וימים טובים יחלו לי, ימים אשר כחפץ לבבי אעשה וכל חפצי אשלים...“ אך לעין רואים בכתה אז את בכיה, אך לצאת ידי חובת האנשים הביאה לביתה „עשרה בטלנים“, כי יתפללו שם בקר וערב בכל שבעת ימי האבל, אף יעדה את אחד מהם כי יאמר „קדיש“ וילמד „משניות“ לעלוי נשמת דודה בכל משך השנה; אך למען לא ישיחו בה יושבי שער שלמה מכספה בעד כל אלה ותשב גם היא בבית כל שבעת הימים, — וביום השמיני לקחה את צרור הכסף אתה, ואת שתי בנותיה, ותקם ותסע לעיר הגדולה היא עיר-הפלך. שם שכחה את עירה ואת בית אישה, שם נתנה לבה לענג ושעשועים, שם שכנו רגליה בבתי הטיאטר, שם קנתה לה גם עדי עדיים וכל כלי יקר, ושם... אך זכרונותיה כמו נדמו הפעם, מחשבותיה נדדו, כי זכרו את השעה אשר ראתה את פני אדולף ראשונה... את פני אדולף אשר לקחו את לבה ואשר רגש נפלא הרגישה מדי ראתה אותם... לא בעשרו אף לא בחכמתו לקח אדולף את לבבה. הוא היה הסוכן בבית ממכרת מטוה-משי בעיר הגדולה ההיא, עלם נחמד למראה, קומתו דמתה לתמר, עיניו כשני לפידי אש, קוצותיו תלתלים ושפמו עשוי בטוב טעם; היא באה לקנות לה בגד משי ותקנה את לב אדולף; כי ראתה את פניו ראשונה מצא חן בעיניה מאד וכאשר שמעה את קולו הערב, את צחות לשונו ונעם נאמו — נפשה יצאה בדברו... היא צותה לתת על ידה ממבחר הסחורות וכאשר בררה לה את אשר הפצה, בקשה מאת אדולף כי ישלח את הסחורה לחדר מלונה „הוּסְלֵ די אירופה“, וכי הוא בעצמו יבא וחשבונותיו בידו ואז תשלם לו... „אכבדה נא, כי מצאתי חן בעיניך, עלמה יפהפיה!“ ענה אותה אדולף, ובערב והנה הוא בא לבית משכנה... עוד זכר תזכר את כל דברי שיחתם אז, השיחה הנעימה הראשונה לימי חייה... עוד תזכר, כי כל הלילה לא נמה שנתה: פני אדולף נצבו לפני עיניה כפני מלאך אלהים ודבריו צלצלו באזניה כזמרת שרפי עליון. ממחרת הערב ההוא באה עוד הפעם אל החנות

ההיא ותאנה בפיה כי שכחה ביום אתמול לקנות עוד וגם בפעם הזאת בקשה את פני אדולף כי יבקר בבית מלונה, — ותדע כי באה אהבה בלבבה וכי תאהב את אדולף אהבה נצחת; גם אדולף דבר אהבים באזניה, גם הוא פזר חלקות לרגליה, בהן ונעימות התהלך אתה, בהשכל ודעת צדה את נפשה, — ומה נעמו לה מדברותיו, מה מאד מצאה עדן ונחת בכל תהלוכותיו! ... לאט לאט התחזקה האהבה הזאת, לאט לאט שבה ותהי כל חיי רוחה ונשמת אפה, — בלתו, למה לי חיים? חשבה אז, והנה הם חושבים מחשבה ליסד אגדתם באמת ובאמונה... ותהי העצה היעוצה, כי היא תכונן לה בכספה בית מסחר למטוה-משי בעירה ובביתה, אדולף יהיה סוכן בבית מסחרה, עד אשר תפטר מאישה בגט, והוא יהיה לה לאיש "כדת משה וישראל"...

"הה אדולף חמדת לבבי! טובה עצתך, אך מי כמוך יודע את עקת נפשי וצרות לבבי עקב העצה הזאת! מי כמוך יודע עד מה סבלתי ואסבול עוד למען אהבתך, ומי כמוך יתפאר עלי כי למענו אעשה את אשר גמרנו אמש לעשות...". וכמו רתת וחלחלה אחזה את בשרה לזכר הרעיון האחרון הזה, לבבה יפעם בחזקה ומקור דמעה היו עיניה עוד הפעם, הן תדע עד מאד כי תוסיף סרה בדרכה זאת אשר תלך עליה, תדע כי דחיה היהודים גם אז בבוא אדולף העירה ויואל לשבת בביתה, כי קראו אהריה "זונה" "אשת איש" וינבלו את שמה מאד, כי נתנוה לחרם. כל רואיה פנו לה ערף, אף גרי בית החומה אשר לה עזבו את משכנותיהם וילכו לגור באשר מצאו, כי לא קנו ממנה כל דבר אף לא מכרו לה דבר, — והן תדע כי גם היא תוסיף לעשות הרע, כי תעזוב את עמה ואת דתה גם יחד... הן אמנם מצבה רע ומר מאד בימים האלה: גם כספה, גם הונה ורכושה, גם אהבת אדולף לא יצילוה מרעתה. הן מאז שבה הנה מעיר הגדולה, לא מצאה מנוחה בנפשה, היהודים אשר בעיר ירדפוה עד חרמה, יחידה וגלמודה היא עתה בעיר הזאת, כל רעיותיה נדדו הלכו ממנה ותהיינה לה לאויבות, גם לחמה מיד נצרים תקנה, כי אין מוכר לה מבני ישראל, גם כל חדרי בית החומה אשר ירשה ואשר היו מלאים "שכנים" כרמון ישאו מאין יושב... והן אביגדור אישה הראה גם הפעם כי יאהבנה, מדי יום ביומו ישלח מלאכים חרש, גם מכתבים יכתוב לה, לאמר כי תשוב אליו וכל חפצה ישלים... "אולם כל זאת כאין וכאפס בעיני, כל אלה אשא ואסבול, אפס כי ילדי האהובים לי כנפשי... עד עולם לא אשכח את הערב ההוא, אשר שלח אביגדור לקחת ממנו את שתי בנותי אשר אתי בבית ביד חזקה, עד נצח לא אשכח את מרי יגוני אז... הה, כי אחיה עוד לפניך, אלהי אבותי... "אלהי אבותי?" —

אשר בעוד יום אכחש בו... אשר נגדה נא לכל עמי אמיר את דתו...
הה, צדקת אדולף, כי אין דרך אחרת לפנינו בלתי לפנות ערף אל
היהודים אשר פנו אלינו ערף, לעזוב את הדת אשר האהבה היא עון
פלילי בעיניה, אנתנו נמיר את דתנו ואחרי כן נכנס לחפה על פי הדת
החדשה ואת היהודים לא נדע עוד ומשאתם לא נפחד... אמנם אמרתי
אלך בדרכך זו והנה התגנבתי היום מביתי לנשק את ילדי בפעם
האחרונה, לקחתי את בגדי בנותי, אשר הנחתים אתי אז בערב ההוא, —
הה, הערב ההוא!... אנכי ושתי בנותי בכינו בכי רב, אחזתי בזרועות
ידיהן ולא נתתי לגעת בהן, צעקתי מנהמות לבי וכמשגעת רצתי
בהדרי... אך פתאם בא אדולף החדרה ובשחוק שפתים ובלעגי מעוג
אמר אלי: „עד מתי תואל, לשגות בילדים האלה? עוד תוסיפי ימים
ועוד תלדי בנים ובנות טובים ויפים מהם“... אנכי נפלתי לארץ מאין
אונים לשמע הדברים האלה והאנשים חטפו את בנותי כשבויות חרב
וילכו אתן לבית אביהן... אך רגע עבר וכלביאה קמתי ממקומי וארוץ
בחמת רוחי ואצעק מר באזני אדולף: „הבה את בנותי! למה מכרתין
בלא כסף? מדוע נתת לנגוע בהן?“... ואמר לרדוף אחרי האיש, לקרוע
את בגדי אשר עלי ואבך בכי תמרורים... אך אדולף עמד עלי אז,
ובקולו הערב ובהן שפתיו ובאמריו הרכים השגב את רוחי אלי, וכל
הלילה ההוא לא עזב את חדרי... והנה נשארו בביתי עוד בגדים
וכתנות אשר להן, ואת אלה הנני לתת עתה על ידן את נשיקתי
האחרונה... הה, בנותי היקרות! הה, בני הנחמד! עוד יום—ויתומים
תהיו, יתומים ואם יש... אך, לא, לא אמכם אהיה מעתה, כי בת אל
גבר אהיה... ואנשי העיר יקראו לכם: „בני המשמדת“! כי תבואו
בחברת רעים, ירחיקוכם בשאט בנפש, כי תבואו אל בתי הספר, יבזו
את צלמכם וכי תבואו בימים ועתכם עת דודים, לא יאבה כל איש
להתחתן ב„בני המשמדה“ ויזרוכם כמו דוה... אהה, ה' אלהים! אהה,
ה' אלהים! אהה, אדולף! אהה, בני! אהה, בנותי!“ — פניה חורו
כפני מת, עיניה שפכו דמעות כמים, כל יצורי גוה רעדו מאד ותוצא
את בגדי בנותיה מן המלתחה ותשם את פניה בס, ותבך בקול גדול.

* * *

השמש עלתה עוד מעלה אחת במרום פסגת השמים, האנשים
החלו לנוע בחוצות, אחד הנה ואחד הנה; ומעל המגדל נשמע קול
הפעמון, משמיע את השעה החמישית. האשה התעוררה מאד. „השעה
החמישית!... הנה אנשים טובבים בעיר ועוד מעט יראוני במקום
הזה ובשעה הזאת...“

ברגלים ממהרות עברה דרך הגן, הוציאה מחיקה מפתח אחד ותפתח את דלתי הבית ותבא עד לחדר המטות, אשר הילדים הוזים שוכבים שם וינומו שנתם. רגע אחד הביטה בפניהם ולבבה כים סוער, הומה כמשק מים כבירים, עשתנותיה שבו ויהיו לדמיונות, ראשה סחרחר וברכיה דא לדא נקשן, ותפול המלתחה מידיה ויפלו בגדי בנותיה מתוכה, ותתנפל גם היא על המטה, על חזה הילדים ותתן את קולה בבכי... פתאם נפתחה הדלת השניה אשר ממול פניה ואביגדור אשר קם בבהלה מעל מטתו לשמע הבכי אשר בחדר הילדים, בא החדרה, אך כתנת בד אשר ישכב בה בלילה ומכנסי בד אשר על בשרו, אך המה כמו את מערומיו; רגליו יחפות, שערות ראשו פרועות, עיניו כמו קמו בחוריהן, כי ראה — את אשתו את מרים שוכבת על מטת הילדים ויורדת בבכי... גם היא התעוררה לשמע צעדי אביגדור אישה ותגביה את ראשה ואת עיניה השפילה לארץ... רגעים אחדים עמדו האיש והאשה באין דובר דבר ואין מניד שפה...

— מרים! מרים, אהובת לבי!... הגו שפתי אביגדור ברעדה.
— את בגדי בנותי הבאתי לך, — אמרה מרים בשפל קולה,
כי בושה להביט בפניו, — ואמר אשקה נא לבנותי, כי אם אנכי...
— אנכי אנכי הנני הפעם גם אב גם אם למו... כל הלילה
אניד שנה מעיני, למען אשמור אותם...

בדברו היו עיניו כנחל נובע ומרים בכתה גם הוא רב בכי, לאט לאט הרימה את עיניה המלאות דמע ותבט רגע אחד בדמעות אשר שפכו עיני אביגדור ותהיינה בעיניה כרגשות לב חיים וקימים ויתראו לה כגשמי ברכה ללבה העטוף, כקוי אור שמש לנפשה אשר ענן וערפל סביבה... כמו לא הוא "התם" אשר שנאה, וכמו לב חדש נתן בקרבו, לב רגש... "גם אב גם אם למו", הדברים האלה צללו באזניה כמנגינה חדשה ונעימה. "אב ואם" — הגם לב אם חדש בקרבך? ודמעותיו — הדמעות אב ואם גם יחד הנן?

— הן על ידי עזובים הילדים הרכים האלה ואשמרם כבבת עיני מאהבתי אותך ואותם... הוסיף אביגדור ויוסף לבכות עוד.
— אהבת בנינו הביאה גם שנינו לחדר הזה בבקר השכם!...
אמרה מרים ובכל כחה התאפקה מבכי.

— תהי האהבה הזאת לנו לעדה! — ענה אותה אביגדור בקול בכי — תחדש נא גם אהבתנו, תשוב נא לב האשה על אישה...
ויפול על צוארי מרים ובאהבה רבה חבקה בזרועותיו, — והיא לא התחמקה ממנו, לא הסירה את ידיו מעליה, אף לא הסבה את פניה מנשיקות פיו...

